

Bijlage 1 – Achtergrondinformatie over het onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten

We hadden te weinig kennis over de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten

In Lelystad heeft tot voor kort geen gebiedsdekkend onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten plaatsgevonden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hier alleen water. Toch zijn er veel ruimingen van explosieven geweest, maar die waren niet gelinkt aan oorlogshandelingen. Om duidelijkheid te krijgen over de mogelijke aanwezigheid van verdachte gebieden is het initiatief genomen een zogenaamd vooronderzoek hiernaar op te starten. Doel van het onderzoek was interne en externe initiatiefnemers van grondwerk te informeren over de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Met deze kennis kunnen tijdig beheersmaatregelen worden getroffen. Dit bevordert veilig werken en voorkomt mogelijke vertragingen.

Samen met gebiedspartners is onderzoek opgestart

Overleg met diverse gebiedspartners heeft geleid tot een gezamenlijk onderzoek naar het hele grondgebied van de provincie Flevoland, inclusief de grote wateren.

Het onderzoeksbureau RPS heeft in opdracht van het Waterschap Zuiderzeeland, de Provincie Flevoland en de Gemeente Lelystad onderzoek gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten in de (water)bodem binnen de grenzen van Flevoland. De opdrachtgevers zijn hierbij ondersteund door de vakspecialist van Rijkswaterstaat.

Het resultaat van dit onderzoek is de zogenaamde 'Bodembelastingkaart'. Op deze kaart is te zien waar een verhoogd risico bestaat om ontplofbare oorlogsresten aan te treffen.

Geen gevechtshandelingen op land, maar toch verdachte gebieden

Tijdens het uitgevoerde onderzoek is in archieven en op luchtfoto's gezocht naar relevante informatie over de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten (OO), ook wel bekend als Niet-Gesprongen Explosieven (NGE) of Conventionele Explosieven (CE). Denk bijvoorbeeld aan gevechtshandelingen, luchtgevechten, crashlocaties, oefenterreinen en munitieruimingen.

Flevoland bestond tijdens de Tweede Wereldoorlog slechts uit Noordoostpolder en Urk. Lelystad bestond nog niet. Toch blijken er over de hele provincie verspreid verdachte gebieden te liggen, ook in Lelystad, elk met hun eigen aanleiding. Daarnaast zijn op de waterbodem nog diverse niet-geruimde vliegtuigwrakken aanwezig die, door onduidelijkheid over de exacte ligging, geleid hebben tot aandachtsgebieden. In al deze gebieden is voorafgaand aan nieuwe bodemverstoringen aanvullend onderzoek nodig naar mogelijk aanwezige ontplofbare oorlogsresten.

In Lelystad ligt een groot verdacht gebied

Ten oosten van de A6 ligt een groot verdacht gebied als gevolg van oefeningen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, aangeduid met VG5. Het is vastgesteld naar aanleiding van schietoefeningen aan de toenmalige IJsselmeerkust bij Horst en Hierden. Vanaf de kust werd geschoten op oefendoelen op het IJsselmeer. Het verdachte gebied is afgebakend op basis van munitievondsten. OMALA is hiervan op de hoogte gebracht.

Ten oosten van de stad ligt een klein verdacht gebied als gevolg van een vliegtuigcrash (VG6). Het toestel is geruimd, maar door de diepe ligging kan het zijn dat dieper dan 1,5m-mv nog enkele resten aanwezig zijn.

Daarnaast zijn in het IJssel- en Markermeer een aantal aandachtgebieden aangewezen als gevolg van de mogelijke aanwezigheid van niet-geruimde vliegtuigwrakken.

In de bijgevoegde adviesdocumenten is hierover meer informatie opgenomen.

Met adviesdocumenten worden initiatiefnemers geïnformeerd

RPS heeft in adviesdocumenten de informatie over de aandachts- en verdachte gebieden op begrijpelijke wijze samengevat. Door deze documenten locatie-gerelateerd op te nemen in de GIS-viewer en de provinciale Bodematlas kunnen initiatiefnemers kennis nemen van de voor hen relevante informatie. Het onderliggende onderzoeksrapport wordt op verzoek beschikbaar gesteld aan

professionals en wetenschappers op het gebied van ontplofbare oorlogsresten, bodem, archeologie en (oorlogs)geschiedenis.

Voorbereiden grondwerk wordt eenvoudiger

Voorafgaand aan grootschalig grondwerk moet de opdrachtgever altijd onderzoeken of er risico's zijn voor de werknemers of voor de omgeving. Een onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten maakt hier onderdeel van uit. Doordat nu het archiefonderzoek al is uitgevoerd hoeft alleen in de aandachts- en verdachte gebieden nog beoordeeld te worden of er aanvullend onderzoek nodig is. Dit was voor het Waterschap Zuiderzeeland, die diverse grote projecten in de planning heeft, reden om de opdrachtgeversrol voor het vooronderzoek op zich te nemen. De Provincie Flevoland en de Gemeente Lelystad hebben vanuit hun diverse rollen ook de grote wateren in het onderzoek laten opnemen waarmee het onderzoek het volledige grondgebied van de provincie beslaat.

Op plaatsen waar na de inpoldering de grond geroerd of opgehoogd is, bijvoorbeeld voor de aanleg van woonwijken, vaarten of (spoor)wegen, is voor nieuw grondwerk binnen de verstoorde contouren geen aanvullend onderzoek nodig.

Voor burgers die werkzaamheden in hun tuin verrichten is er geen gevaar, zij hoeven geen onderzoek uit te laten voeren. Bij diep graven voor bijvoorbeeld een zwembad kan dit anders liggen, dan is mogelijk wel aanvullend onderzoek nodig. Deze boodschap wordt ook opgenomen in de publicaties hieromtrent.

11 januari 2022

Ellen Rozema

Bestuursadviseur Bodem en Ondergrond